

ACADEMIA ROMÂNĂ

Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XV/2022

Editura MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: dr. Dumitru MURARIU
membru corespondent al Academiei Române

Consilier editorial: dr. Valentin MARIN

Redactor șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor șef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Andrei Lămureanu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2022

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

© Autorii, 2022

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

*În memoria dlui col (r) dr. ist. Valentin MARIN,
cel care a însuflețit această revistă*

CUPRINS

157 DE LA NAȘTEREA LUI DRAGOMIR HURMUZESCU
100 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI EDMOND NICOLAU
150 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ION HELIADE RĂDULESCU

Filofteia REPEZ, Nicolae-Florin PRUNĂU Omagiu savantului român Dragomir Hurmuzescu.....	19
Stan PETRESCU Dragomir Hurmuzescu, remarcabil fizician, inventator, profesor și ctitor al radiofoniei românești.....	35
Eufrosina Otlăcan Edmond Nicolau, 100 de ani de la naștere.....	47
Eufrosina OTLĂCAN Ion Heliade Rădulescu, ctitor al Școlii românești.....	53

EVOCĂRI

Valentin-Stelian BĂDESCU Medici musceleni de altădată – Ovidiu Vlădescu, un medic al unor vremuri demult apuse.....	61
Curcă DUMITRU File din istoria Facultății de medicină veterinară din București. Partea a II-a: 100 de ani de la transformarea Școlii superioare de medicină veterinară în Facultatea de medicină veterinară, arondată între anii 1921 și 1948 Universității din București.....	99
Iorgu PETRESCU, Angela PETRESCU Grigore Antipa – Raportul prezentat în fața Academiei Române despre activitatea sa în timpul ocupației străine a Bucureștilor din Primul Război Mondial	145

Stan PETRESCU Take Ionescu în diplomația și viața politică românească, la cumpăna dintre secolul 19 și începutul secolului 20.....	153
Daniela-Amby OSTAFE, Laura-Alexandra OSTAFE, Laurențiu-Norocel OSTAFE Academician Ana Vasilichia Aslan, inventatoarea produsului Gerovital H3 – Realizare de excepție în știința românească.....	171

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Mirela-Adriana ANGHELACHE Scara Richter, celebra scară de măsurare a mărimii cutremurelor. Istoric și descriere.....	193
Emilian M. DOBRESCU, Edith Mihaela DOBRESCU Influența COVID-19 asupra copiilor și tinerilor – Perspective ale organizațiilor internaționale.....	207
Ștefan GHEORGHE Starea de drept și starea de fapt în România anilor 1944–1947. Considerații privind schimbarea formei de guvernământ a României la începutul regimului comunist.....	215
Eugen SITEANU Șapte secole de generare și regenerare a strategiei acțiunilor rapide	227
Tiberiu TĂNASE Puncte de vedere privind asasinarea marelui istoric român Nicolae Iorga, membru al Academiei Române. Implicarea poliției legionare și a Corpului Muncitoresc Legionar (CML) în asasinat.....	237
Narcis ZĂRNESCU Creierul, câteava procente epistemice. O foarte scurtă istorie a neuroștiințelor. Excurs bibliografic.....	249

PERSONALITĂȚI

Gabriela ANDREI, Mircea-Dragomir ANDREI Dr. Carol Paul Karácsonyi la 80 de ani.....	265
--	-----

Ioan Codruț LUCINESCU Mitiță Constantinescu, susținător constant al industrializării României în perioada interbelică.....	283
<u>Marian Traian GOMOIU</u> , Sanda MAICAN, Dumitru MURARIU Două personalități ale biologiei românești – Profesorul Mihai Băcescu și discipolul său, Marian-Traian Gomoiu.....	295
Ioana PETCU, Andreea Florina RADU, Tiberiu TĂNASE Aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea lui Henri Coandă.....	309
Alin M. OLĂRESCU Nicolae P. Leonăchescu și Julius Natterer, două modele de organizare a memoriei.....	335

VARIA

Ionel Aurelian COTOBAN Durustorum – Constantiniana Daphne, punte peste Dunăre – Cale a sfinților.....	363
--	-----

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

Mirela Adriana ANGHELACHE Maria Boștenaru Dan (ed.): Heritage, Landscape and Restoration of Historical Gardens (Patrimoniul, Peisajul și Restaurarea Grădinilor Istorice).....	373
Mirela-Adriana ANGHELACHE Ioan Munteanu: „Stradele Brăilei”, „Stradele Brăilei II”, „Piața Traian – kilometrul zero. Povestea unei străzi – Regala”	377
Adrian BAVARU Alexandru Ș. Bologa: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” Constanța – Repere.....	383
Valentin-Stelian BĂDESCU Mihail-Nicolae Stanca: Mihail Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi, Vol. I și II.....	389

Alexandru Ș. BOLOGA

Tiberiu Tănase (coord.): Ovidiu Boureanu, Petru Ștețcu – Democrație vs.

Totalitarism (manual)395

IN MEMORIAM

Viorel BĂDESCU

Dr. Valentin Marin – o viață dedicată profesiei și Comitetului Român de

Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii.....401

Alin M. OLĂRESCU

Valentin Marin – Un militar de carieră și istoric în slujba Comitetului

Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române....417

Eugen SITEANU

Omagiu adus domnului dr. Valentin Marin.....427

Mărturii despre domnul dr. Valentin Marin.....431

ȘAPTE SECOLE DE GENERARE ȘI REGENERARE A STRATEGIEI ACȚIUNILOR RAPIDE

Eugen SITEANU¹
esiteanu@yahoo.com

ABSTRACT: In the 13th century, the world's largest empire appeared and developed – the Mongol Empire founded by the great Genghis Khan. It was never defeated because Mongolian military art was at its height during his rule. Under Genghis Khan, the war of movement, the strategy of rapid actions and the military skill developed. He was responsible for the dissemination of firearms taken from the Chinese. During the Chinese campaigns (1211–1214) the great Khan combined the strategic art of freedom of action which he granted to his generals with the principle of the unitary leadership of his great army. It had perfect logistics that always provided the soldiers and horses with the necessary rations. It also provided the necessary ammunition on time. Rapid maneuvers were the essence of Mongolian military art. Genghis Khan's successor was Batu-Khan. He invaded Europe in 1241 using the strategy of rapid action, defeating all enemy armies, but not according to the same pattern. The Mongols always acted creatively, this being the main feature of the Mongolian military art. Seven centuries later, the strategy of rapid actions is again resorted to, as the war became industrialized and a new strategy emerged – the air strategy. The United States had “immense technological, logistical, and transportation power”². On May 10, 1940, Germany attacked France with a strategic maneuver through the Netherlands and Belgium. On June 22, 1941, Hitler unleashed a lightning war on the USSR on the directions and quickly reached Moscow. But the Americans, the British and the Soviets took the lead and went on the counter-offensive, defeating Germany.

KEYWORDS: the Mongol Empire, Genghis Khan, Word War II, Germany, USA, strategy of rapid actions.

¹ Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, secretar științific al Secției de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române.

² [4], p. 175.

Fără îndoială, strategia acțiunilor rapide nu este o găselniță a acestor vremuri. Ea are origine îndepărtată și ține de natura războiului endogen al acestei lumi, a grabei omului de a încheia cât mai repede o acțiune (îndeosebi violentă), de risc extrem. În lucrarea generalului de brigadă (ret.) dr. Gheorghe Văduva, „Strategia acțiunilor rapide”, una dintre puținele lucrări (dacă nu singura) scrise la noi³ – se face, pentru prima oară, o analiză amănunțită a acestui tip de strategie, fiind relevată și perioada gingis-haniană a acestui tip de strategie.

Mongolii, în secolul al XIII-lea, sunt aceia care au utilizat strategia acțiunilor rapide care le-au adus nenumărate victorii pe câmpurile vaste de luptă. Acțiunile lor de luptă s-au desfășurat pe spații imense, cu o mare rapiditate, care a configurat, încă de pe atunci, o nouă strategie – aceea a acțiunilor rapide, chiar dacă nu se numea așa. Majoritatea cavaleriei mongole a fost de tip ușor, în sensul că nu avea armuri și cuirase. Marea ei calitate (lipsa blindajului) era mobilitatea, care-i permitea manevra (mișcarea rapidă). Deci, lipsa armurilor era compensată de viteza ei fantastică. Pentru aceasta, dispunea de un echipament simplu, eficient și eficace. Luptătorii mongoli aveau costume de piele strânse în talie, căști ușoare și ustensile diverse pentru campanii (corzi, funii pentru legat caii, săculețe din piele cu rația de ovăz a cailor – traiste cu ovăz – gamelele luptătorilor, pile de ascuțit vârfulurile săgeților etc.)

În scopul traversării cursurilor de apă, săculețele erau închise ermetic (fiind umflate cu aer) astfel că fiecare luptător utiliza săculețul propriu ca plută (colac de salvare).

Mongolii aveau mai multe categorii de cavalerie: 1) cavaleria ușoară (de manevră) care acționa pe flancuri și în adâncime; 2) cavaleria de recunoaștere care era trimisă în față pe diverse itinerare, chiar și prin teren accidentat; 3) cavaleria de siguranță (pentru siguranța marșului și a staționării); 4) cavaleria de atac (izbire) care era un fel de cavalerie grea care pătrundea adânc în dispozitivul inamicului și îl nimicea pe părți.

Hanul (generalul) era întodeauna păzit bine de o cavalerie de gardă care constituia rezerva armatei capabilă să intervină în luptă decisiv și să asigure victoria.

Gingis Han a înțeles că rolul comandantului este acela de a conduce lupta și nu de a lupta cu sabia în prima linie. În secolele de dinaintea

³ [3]

aparității lui Gingis Han, mongolii erau organizați în triburi care se luptau între ele. În jurul anului 1162 s-a născut Temudjin, în vestita familie Yezukai, un copil foarte inteligent și crud, care, la vârsta de 13 ani, și-a ucis un frate vitreg care i-a furat un pește. Tot la 13 ani, și-a ales singur o soție foarte frumoasă. Acesta a ajuns celebrul Gingis Han, care a unit toate triburile din nordul Chinei și astfel a înființat o armată de temut⁴.

Cu această armată, în anul 1210, Gingis Han trece Zidul Chinezesc și se pregătește de invazie. În primăvara anului 1211 trupele mongole se pun în mișcare. Dispozitivul de luptă era compus din detașamente de cercetare și spioni, detașamente de asigurarea mișcării și o avangardă cu 30.000 de călăreți, organizată pe trei divizii (tumane) comandate de trei generali (hani). După această avangardă, era centrul dispozitivului compus din 100.000 de luptători (zece divizii) și două aripi, fiecare dintre acestea fiind formată din 50.000 de călăreți. Gingis Han avea o gardă care totaliza 1000 de luptători pe cai negri și era înconjurat de fiii săi. Avea în jur de 50 de ani. A măcelărit trupele chineze din acoperire și a dezvoltat vertiginos ofensiva în adâncimea teritoriului chinez. Însă o parte din cetățile chineze, printre care și capitala, au rezistat și Gingis Han a hotărât să se retragă. În primăvara anului 1212, a reluat ofensiva însă nu a reușit să cucerească decât o singură cetate. Cetatea Lya Tung a reușit s-o cucerească printr-o strategie simplă: a părăsit căruțele în apropierea cetății și călăreții s-au retras două zile timp în care apărătorii cetății au ieșit noaptea să prade căruțele. Hanul Șepe Noyon a schimbat caii oboșiți și s-a întors într-o noapte pe distanța pe care o parcursese în două zile. I-a surprins pe chinezi înainte de ivirea zorilor și i-a măcelărit. Toamna, Gingis Han și-a retras trupele pe Platoul Gobi fiind el însuși rănit pe timpul asedierii capitalei chineze.

În primăvara anului următor trupele mongole au trecut din nou Zidul Chinezesc cu trei armate pe trei direcții. Fiecare armată a operat pe cont propriu. În fața fiecărei armate erau obligați să atace chinezii capturați. Toamna, Gingis Han s-a retras din nou. Trupele mongole au reușit în final să cucerească cetatea Yen King, dar împăratul se retrăsese spre sud. Generalul (hanul) Mukhuli a rămas să guverneze China, iar Gingis Han s-a retras cu tot aurul capturat tocmai la Kara Korum. Cel mai mare trofeu a fost prințul chinez Ye Liu care a devenit sfetnicul cel mai eficient al lui Gingis Han.

⁴ [5], pp. 99–100.

Campania din China este foarte importantă nu doar pentru arta militară a aceluia timp, ci și pentru dinamizarea confruntării militare, pentru transformarea mișcării rapide într-o armă redutabilă. Ea a scos în evidență importanța manevrei, a stratagemii și a perseverenței și în plus importanța planurilor de campanie, dar și a disciplinei tactice. Gingis Han nu a înaintat niciodată la voia întâmplării, ci pe baza unei temeinice cercetări. El a avut mereu în vedere măsuri concrete de cercetare pentru a procura informații și nu s-a aventurat niciodată în dezvoltarea unor campanii fără luarea măsurilor de siguranță. Marele conducător mongol a utilizat avangărzi și flancgărzi puternice, mobile și capabile să organizeze și să angajeze bine lupta. Tumele (diviziile) sale înaintau cu prudență și își asigurau proviziile, rezervele și spațiul de manevră necesar ducerii ofensivei.

Gingis Han nu a intrat în spațiul imens al Chinei fără precauții și a căutat mereu soluții pentru a rezolva problema cetăților puternice pe care nu le-a putut cucerii. El s-a considerat victorios după ce a cucerit capitala Chinei – cetatea Yen-King.

Marele Han a îmbinat, pe durata campaniilor din China, arta strategică a libertății de acțiune acordată hanilor (generalilor) săi cu principiul conducerii unitare a trupelor și cu acela al fermității acțiunii atât la nivel strategic, cât și la cel tactic. A fost un strălucit general, un mare conducător care a știut să conducă un război – nu doar o campanie sau o bătălie –, la fel ca marii împărați romani. Gingis Han a priceput și „practicat războiul ca un mijloc politic și strategic și nu ca scop în sine”⁵. El a avut întotdeauna grijă de trupele sale (200.000 de luptători) astfel ca acestea să nu ducă lipsă de nimic. A creat un sistem logistic foarte eficient prin care a asigurat permanent hrana oamenilor și cailor, dar și muniția necesară pentru luptă⁶.

Expediția lui Gingis-Han împotriva imperiului musulman a început în 1219. Musulmanii aveau o armată de 400.000 de luptători, iar marele han dispunea de aproximativ 300.000 de soldați. Interesant este că, în traversarea munților, pe timp de iarnă, Gingis-Han a adoptat un dispozitiv cu logistica înaintea unităților luptătoare. În manevra de la Buhara (1220), Gingis-Han cu aproximativ 250.000 de luptători a manevrat pe linii multiple și a căzut prin surprindere în flancul forțelor lui Mahomed și l-a învins. În bătălia de pe Indus din anul 1222, marele Han face o manevră în flancul

⁵ [4], p. 166.

⁶ [4], *op.cit.*, p. 167.

și spatele musulmanilor lui Jelal-ed Din și îi nimicește⁷. Armata mongolă a trebuit să traverseze munții Asiei Centrale și să parcurgă 3000 de km. Armata lui Gingis-Han acționa pe sute de kilometri după un plan bine elaborat. Armata sa a escaladat munții înalți de 2000 de metri pe timp de iarnă (1219–1220). Prin manevre ample și simple mongolii au reușit să-l surprindă pe Mahomed al II-lea și să-l învingă. Hanul Subotay a ocupat Georgia, Caucazia și Crimeea, iar când s-a întâlnit cu o armată rusească s-a retras nouă zile și i-a atras pe cavalerii ruși într-un teren în care i-a nimicit.

Arta militară mongolă a atins culmi pe care nu le-a cunoscut nici o altă armată până atunci datorită curajului, călirii fizice și psihice a luptătorilor mongoli și manevrelor rapide ale acestora. Aceste manevre extrem de rapide și de ingenioase stau la baza a ceea ce, azi, numim strategia acțiunilor rapide. Așadar, Gingis-Han nu este numai un precursor al acestui tip de strategie, ci și unul din marii ei creatori. Mongolii au angajat inamicul pe un front larg, la Buhara, prin manevre complexe pe linii multiple exterioare prin care au reușit să-l zdrobească pe Mahomed.

Marele Han a creat o armată permanentă cu diviziuni necesare acestor tipuri de acțiuni foarte rapide: plutonul (10 cavaleriști); escadronul (100 de cavaleriști); regimentul (1000 de luptători călare) și tumanul (divizia) cu 10.000 de luptători. El avea un Stat Major General pentru pregătirea campaniilor pe baza informațiilor exacte despre valoarea armatelor inamice, caracteristicile drumurilor și cursurilor de apă etc. S-a îngrijit de pregătirea permanentă a armatelor și de instruirea ofițerilor săi. Pentru asigurarea legăturilor avea călăreți-săgeată care parcurgeau 1800 de km pe săptămână, pe orice vreme și orice teren.

Strategia acțiunilor rapide mongole în Europa

Urmașii lui Gingis-Han au dus expedițiile de cucerire până la marginile Europei. Pentru aceasta hanul Ogotay a cucerit complet China în anul 1234. Apoi a invadat Coreea, Imperiul Sung și țările de la vest de Volga. În anul 1237, mongolii au atacat prin surprindere Rusia. În anul 1240 ei cuceresc Kievul și apoi traversează Nistrul și îi înving pe cumani. Statele europene nu erau deloc pregătite pentru o astfel de invazie. Direcția principală de invazie a fost Galiția – BudaPesta. Comandantul armatelor mongole, Batu-Han, și șeful său de stat-major, Subotay-Han au stabilit

⁷ [1] și [5], *op.cit.*, pg. 260–261.

ca obiectiv politic cucerirea pusteii ungare, iar ca obiectiv militar – nimicirea armatei maghiare. În acest scop Hoarda de Aur a adoptat următorul dispozitiv:⁸

– Gruparea principală de forțe sub comanda personală a lui Batu-Han s-a dispus la sudul localității Lemberg pentru a ataca pe direcția Lemberg – Pesta;

– Flangarda dreaptă (armata lui Oarda), în raionul cu centrul pe Iamascov, avea misiunea de a angaja trupele poloneze pe direcția Cracovia – Olmutz;

– Flangarda stângă (armata prințului Budzig), dispusă într-un raion din Bucovina, avea misiunea să supravegheze trupele româno-bulgare și să invadeze Ardealul;

– Rezerva generală era comandată de prințul Kadan fiind dislocată în raionul cu centrul pe ProsKurov și având misiunea să treacă prin Pasul Rodna și pe Valea Someșului.

Hoarda de Aur a lui Batu-Han a invadat estul Europei conform strategiei create de Gingis-Han în campaniile de cucerire a Chinei și a Imperiului musulman, dar nu după același șablon pentru că mongolii n-au acționat niciodată șablonard, ci totdeauna creativ. Aceasta a fost principala caracteristică a artei militare mongole⁹.

Flangarda dreaptă s-a deplasat pe 1 martie și a trecut Vistula pe gheață. Apoi a continuat deplasarea pe două coloane. La 18 martie are loc bătălia în care o armată poloneză este nimicită în întregime. La 8 aprilie, cele două coloane se întâlnesc pentru a se lupta cu cea de-a doua armată poloneză pe care reușesc s-o nimicească pe părți. În 40 de zile flangarda lui Oardă s-a deplasat pe o distanță de 700 de kilometri, a participat la trei bătălii și a nimicit întreaga armată poloneză. În acest timp gruparea principală a trimis în avangardă o divizie comandată de Seyban care la 11 martie a nimicit trupele ungurești din defileu și a ajuns, la 15 martie, la Pesta. A mers peste 80 de kilometri pe zi. Peste două zile a ajuns acolo și gruparea principală. Ungurii au ieșit din cetate și au atacat escadroanele mongole. Acestea s-au retras pentru a-i atrage pe cavalerii maghiari într-un teren mlăștinos unde i-au nimicit. Au scăpat doar câțiva. La 23 martie maghiarii ies din cetate și atacă cele câteva escadroane mongole care se retrag prin luptă până în localitatea Sajo. Abia pe 9 aprilie maghiarii ajung la Sajo și își

⁸ [4], *op.cit.*, pp. 172–173.

⁹ [4], *op.cit.*, p. 174.

instalează tabăra în apropierea râului lângă un pod. Bella a trimis pe malul opus 1000 de luptători pentru a apăra podul. În total el avea aproximativ 65.000 de luptători.

Conform planului, forțele principale mongole trec râul prin două puncte pentru a încercui trupele maghiare de pe malul opus. Seyban a trecut la atac și apoi s-a retras prin luptă. Când ungurii s-au întors în tabără victorioși Seyban a atacat din nou în timp ce forțele principale mongole căzuseră în spatele forțelor maghiare. Ungurii au fost uciși aproape în întregime, iar mongolii au ocupat Pesta, pe 13 aprilie 1241¹⁰.

În bătălia de la Sajo (1241) atât mongolii cât și maghiarii au avut câte 65.000 de luptători călare. Prin păstrarea secretului, mongolii au reușit să realizeze manevra de încercuire a trupelor ungare și să le nimicească¹¹.

Între timp, Flangarda stângă, comandată de Budzing, care avea misiunea de a supraveghea armata lui Asan al II-lea, s-a pus în mișcare pe văile Prutului și Siretului și apoi pe la sud de Carpați ajungând la Slatina și de acolo s-a înapoiat pentru a se deplasa pe valea Prahovei spre nord. A trecut Carpații pe la Predeal și a cucerit cetatea Brașovului și a Sibiului. A continuat deplasarea pe Valea Mureșului până la Cenad. Acolo s-a întâlnit cu rezerva generală comandată de prințul Kadan. Acesta a atacat pe direcția generală Bistrița, Dej, Cluj-Napoca, Oradea.

În decembrie 1241, a murit marele han Ogotay. În primăvara lui 1242 a început retragerea trupelor mongole. În anul 1294, moare și Kublay Han și o dată cu el se stinge marele imperiu mongol.

De-a lungul anilor imperiul a avut ca Mare Han pe următorii: Gingis-Han, Ogotay, Guiuk, Mong Ke și Kublay.

Repariția strategiei acțiunilor rapide după șapte secole

Abia după șapte secole, sunt create condițiile reparației strategiei acțiunilor rapide, sub forma războiului-fulger, dar de data aceasta nu cavaleria a fost suportul operațiilor rapide, ci trupele blindate (mecanizate) sprijinite de aviația de vânătoare-bombardament. Influența celei de a doua conflagrații mondiale asupra artei militare este enormă prin apariția spațiului aerian și a strategiei aeriene cu tot ce ține de noua dimensiune pe verticală. Dacă Primul Război Mondial a avut principala sa caracteristică războiul (lupta) de tranșee, static, cel de al Doilea Război a fost un război

¹⁰ [2], pp. 407–458.

¹¹ [1], pp. 56–94.

manevrier în care tancurile, sprijinite de artilerie, infanterie și aviație au dezvoltat acțiunile ofensive rapide pe direcții. Această strategie a războiului-fulger a fost utilizată în primii ani de război de către trupele germane, iar după anul 1943 de către sovietici și, începând cu anul 1944 și de către ceilalți aliați: americani, englezi și francezi.

În perioada interbelică, Germania și-a schimbat conceptul strategic pe baza căruia s-a înarmat și a pregătit armata pentru *blitz-krieg*¹².

Printr-o manevră strategică de învăluire, armata germană atacă, prin Țările de Jos și Belgia, Franța, folosind ceea ce numim azi strategia acțiunilor rapide, adică strategia (sau marea tactică cum zicea Napoleon), pentru a surprinde adversarul și a obține rapid efectul scontat. În anul următor (1941), atacă URSS pe direcția principală Berlin, Varșovia, Moscova pe care folosește trupele de tancuri și mecanizate sprijinite de aviație. În numai cinci luni ajunge în fața Moscovei numai că iarna a venit în luna noiembrie cu temperaturi de -30°C.

În Al Doilea Război Mondial, s-au utilizat tancurile, avioanele, portavioanele, navele de război, submarinele, informațiile etc., care au reprezentat noile suporturi extrem de rapide ale acțiunilor militare dinamice și, de data aceasta, foarte complexe spre deosebire de Primul Război Mondial în care a lipsit manevra cu câteva mici excepții, al Doilea Război Mondial a excelat prin manevre ample, extrem de violente și de subtile.

După victoriile fulgerătoare ale germanilor din anii 1939–1943, lumea s-a coalizat împotriva Germaniei.

Războiul industrializat dus de americani le-a permis acestora să aibă pe cele două fronturi un total de 291.000–292.000 de morți comparativ cu 20 de milioane de sovietici.

Războiul-fulger începe pe 1 septembrie 1939, prin atacarea Poloniei. Acest atac durează zece zile. Între timp, Polonia a fost atacată și din est de către URSS.

Francezii credeau că Linia Maginot era inexpugnabilă, dar germanii au ocolit-o pe 10 mai 1940, după ce, în prealabil, cuceriseră Danemarca și Norvegia. La 14 iunie 1940, germanii cuceresc Parisul și pe 22 iunie mareșalul Petain cere armistițiul. Apoi Hitler a bombardat Anglia cu vestitele rachete V-1 și V-2 și cu ajutorul submarinelor a declanșat Bătălia Atlanticului. La războiul de mișcare (invazie) Iugoslavia răspunde cu

¹² [4], *op.cit.*, vol 2, p. 173.

războiul de rezistență. Mitul războiului-fulger s-a spulberat în fața Moscovei și a Stalingradului după îndelungata retragere a sovieticilor. Stalin le-a spus militarilor săi că nu se mai pot retrage pentru că în spatele lor este Moscova¹³.

La 11 decembrie Germania a declarat război Statelor Unite. În acel an (1941) japonezii înaintează fulgerător și în anul următor ajung în fața Australiei și Indiei¹⁴. În octombrie 1942, britanicii îl bat pe Rommel în bătălia de la El-Alamein. În iulie 1943, sovieticii declanșează ofensiva strategică. La 23 august 1944, România întoarce armele împotriva Germaniei Hitleriste și Ungariei Hortiste, ceea ce a scurtat războiul cel puțin cu două luni. În iunie 1944, trupele comandate de generalul Eisenhower debarcă în Normandia, în nordul Franței, ceea ce însemna deschiderea celui de-al doilea front – cel de vest. Armatele americane și sovietice în ofensivă se întâlnesc la 25 aprilie 1945, pe fluviul Elba și pe 30 aprilie 1945 Hitler se sinucide. Americanii lansează două bombe atomice: pe 6 august 1945 la Hiroshima și pe 9 august 1945 la Nagasaki. Începuse era războiului nuclear.

Concluzie

Arta militară reprezintă o artă a distrugerii, a nimicirii, a configurării unui spațiu real și virtual de luptă armată în numele slavei, gloriei și vitejiei militare, a onoarei și demnității umane. Istoria artei militare nu înseamnă de fapt decât numai o descriere a războaielor și bătăliilor care s-au succedat de-a lungul mileniilor, ci abilitatea de elaborare a unui proiect și o configurare a războiului, de a prevedea, planifica, organiza și desfășura acțiunea militară.

Probabil că singurul adevăr ce se desprinde din seria acțiunilor militare rapide și din strategia acestor acțiuni este acela că războiul este continuu și face deci parte din viața fiecăruia dintre noi ca toate cele ce sunt omenești, sociale și individuale. Ducem mereu un război zilnic și învingem ori suntem învinși, avansăm sau ne retragem. În fiecare zi facem planuri și strategii, dar nu întotdeauna elaborăm strategii ale acțiunilor rapide. Dar, oricum, în fiecare zi elaborăm o mică strategie a unui mare război care nu se sfârșește niciodată.

¹³ Popescu M., Arsenie V., Văduva G., *op.cit.*, vol 2, pg. 168–169.

¹⁴ *Ibidem*, pg. 180.

Bibliografie:

- [1] Lt-col Colin, *Les grandes Batailles de l'Histoire de l'antiquite a 1913*, Paris, Ernest Flammarion, 1950;
- [2] Gerard Chaliand, *Anthologie mondiale de la strategie des origines au nucleaire*, Edition Robert Laffont S.A., Paris, 1990.
- [3] Gheorghe Văduva, *Strategia acțiunilor rapide*, disponibil la https://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/strategia_actiunilor_rapide.pdf.
- [4] Popescu M., Arsenie V., Văduva G., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004;
- [5] Trofin Ion, *Istoria militară în cadrul istoriei universale (Evul Mediu)*, Tipografia Lovrov, Arad, 1935.